

כ"ה כסלו התשס"א
שנה ה'
שבת מברכין חודש טבת

פרשת וישב
שבת חנוכה

גיליון 361

אין לקרוא גיליון זה בעת התפילה

דברי הימים

ליקוטי דברי תורה על פרשת השבוע

נלקח מספר "שערי חיים" על פרשיות השבוע של מורינו הרה"צ שליט"א

זמני השבת

- 2:45 מנחה מנין ראשון:
- 3:01 פלג המנחה:
- 3:35 הדלקת הנרות:
- 4:50 מנחה וקבלת שבת:
- 9:30 פירות טיש:
- 6:46 עלות השחר:
- 7:58 נץ החמה:
- 8:00 דף היומי:
- 9:00 שחרית:
- 9:56 - 9:20 סופ"ז ק"ש:
- 11:54 הצות:
- 12:24 מנחה גדולה:
- 3:50 מנחה וסעודה ג':
- 4:50 מוצאי שב"ק:
- 5:04 מוצאי שב"ק - ר"ת:
- 6:20 אבות ובנים:
- 7:20 דף היומי מוצ"ש:

זיכוי הרבים

רכשו לכם זכות הפצת הגיליון 'דברי חיים' להצלחה ולסיד"ש בכל הענינים או להנצחת קרוביכם.

kehilasdivreichaim@gmail.com

נדבת

הדפסת הגיליון והפצתו

לעי"נ

האשה החשובה

והכבודה מרת יהודית

חנה מקסוול ע"ה בת

הר"ר שלמה וויט צ"ל

נלב"ע כ"ז ניסן התשנ"ב

נס לשושנים

בשואה הנוראה חפצו צוררי ישראל לכולת את העם היהודי. אולם גם בחושך הנורא של גיא הצלמוות הגרמני, עלו ניצוצות של גבורה ומסירות נפש לקיום המצוות, האירו באור יקרות, והכיחו את גבורתו וחוסנו הפנימי של עם ישראל, ששום צורר אינו יכול לו. וכך מספרים החסידים אודות ההדלקה של הרבי הקדוש מצאנו וחסידיו במחנה העבודה מיהלדארף, חנוכה תש"ה: היהודים השכורים והרצוצים שם במחנה לא ידעו באיזה יום בשבוע יחול בדיוק יום ראשון של חנוכה. לוח שנה עברי לא היה בידם והם היו מנותקים מכל וכל. הלכו, איפוא, אל הרבי מצאנו ז"ע והוא התיישב מיד בצריפון עם גזיר פחם בידו האחת, ששימש לו במקום עיפרון, ועם קרעי נייר של שק מלט בידו השנייה, התחיל לרשום מספרים ולחשב חשבונות על פי הזיכרון עד שחישב בבירור באיזה יום בשבוע יחול כ"ה בכסלו.

בהתקרב ימי החנוכה, הזדמן לרבי לעבוד במחסן העצים של המחנה. הוא ניצל הזדמנות פז זו, שהתגלגלה לידי משמייים, ובסיועם של עוד כמה יהודים התקין בסתר מנורה של עץ. אולם כיצד ישיגו שמן להדלקה? גם לזאת מצאו פיתרון. מדי פעם היו מקבלים היהודים מרגרינה בקיציבה. כל פירור של מרגרינה הוא סם חיים, תוספת נחוצה של אנרגיה לגוף התשוש. אך בימי החנוכה כל פירור של מרגרינה הוא סם חיים לנשמה, תוספת אדירה של אנרגיה לנפש היהודית, שכן ממנו אפשר להתין מעט שמן להדלקת נר חנוכה... ואכן, יהודים רבים מן המחנה הפרישו במסירות נפש פירווי מרגרינה ושמו אותם עבור הדלקת הנרות. ופתיחות מאין? חיש קל נשלפו חוטים מבגדי המחנה הבלואים שעטפו את גופם, עבור התקנת הפתילות לשם מצוות הדלקת נרות חנוכה.

כשהגיע ליל ראשון של חנוכה, זכו היהודים במחנה להדליק את נרות החנוכה כמצוותם. הרבי ז"ע העלה את השלהבת ברטט של קדושה... שמחה עצומה הציפה את הלבבות. מספר הרבי: "באחד הלילות הבאים אחזה אש הנרות בצריף כולו והתלקחה שריפה גדולה. מיד באו הרשעים לחקור ולדרוש מה היה שורש המאורע, ועל מעשה כזה להדליק אש בתוך המבנה היו ממימים תיכף ומיד את האיש הוא שהעז לעשותו. ואף על פי כן לא עזבונו חסדיו יתברך שמו וניצלנו מידיהם". והוסיף הרבי בהתרגשות גדולה: "אפילו אודה לה' כל ימי חיי, בימים וגם בלילות, לא אצא ידי חובתי להודות לאלוקים על שזכיתי אז תחת שלטון הרשעים לקיים את המצווה כראוי ולהדליק נר חנוכה כהלכתו, ולא זו בלבד אלא שיצאתי משם חי וקיים חרף הסכנה שריחפה אז על ראשי".

מעשה נורא סיפר המגיד מישירים הגר"א בידרמן שליט"א באיש מבני ישראל אשר התענה תחת ידי הנאצים ימ"ש בימות המלחמה, ובמר ליבו פרק מעליו עול תורה ומצוות. לאחר המלחמה הקים את ביתו עם בת ישראל אשר גם היא התרחקה לגמרי משמירת המצוות, את מקום מגורם כבעו רחוק מערי היהודים הכשרים, בביתם לא ניתן כל זכר לקדושה ויהדות, וגם את בנם הנוול להם חינוכו בלא שום קשר לאידישקייט, ויגדל הילד ויגיע קרוב לבן י"ג שנים. האב שלא אבה לספר לבנו מהותו של יום בו הוא נכנס לעול תורה ומצוות, לא הוסיף דבר מאומה, רק אמר לו שהיום בו נעשה הנער כן י"ג שנים הוא 'יום הולדת' מיוחד, ולכבוד היום יסע עמו לעיר הגדולה וירכוש עבורו מתנה חשובה ככל אשר תאוהו נפשו. ואכן, בהגיע היום נסעו יחדיו, והלכו אל מרכז העסקים שבעיר הגדולה לתור אחר 'מתנה' ראויה ולא מצאו, עד שעברו בסמוך לחנות שבה מוכרים חפצי יודאיקה, האב לא רצה להיכנס לשם שמא יימשך הבן אחר היהדות, אך הבן הפציר בו מאוד שרוצה להיכנס, ובעל כרחו נגדו אחריו להשיב את רצונו. בהיותם בחנות צדו עיני הבן מנורה כלילת יופי בת שמונה קנים המגולפת מעץ בעבודת יד שמצאה חן בעיניו וביקש מאביו לקנותה עבורו, נחוד האב כי מי יודע מה יהיה... ואמר לו שמשכים לקנות עבורו את הכול חוץ ממנורה זו, אך הבן עמד על שלו והתחנן, אין רצוני אלא במנורה זו, וביקש מאביו למלא את הבטחתו לקנות כל מתנה שירפוץ. נסתתמו טענותיו של האב והפנה אל המוכר לשאלו 'מה הנזק' וכמה עולה מנורה זו, הלה השיב כי 'מנורה זו אינה עומדת כאן למכירה כלל, אלא 'לראותה בלבד', כי מעשי עשייתה' ע"י איש יהודי בימות המלחמה בעודו במחנות העבודה תחת שיעבוד הרשעים ימ"ש, קניתי אותה בדמים מרובים ואין ברצוני להוציאה מתחת ידי".

הילד לא הרפה, וזעק ואחר 'דין ודברים' נענה המוכר ונקב בסכום גבוה, גם האב הסכים בליט ברירה, ויצא הילד מהחנות כשתאוות ליבו בידו. בכל יום ויום היה הנער משתעשע במנורה, ולא שבעה נפשו להביט בה ובכל הגילופים שבה, עם הזמן נרגע האב מחששותיו שמא יתקרב הבן לדרך היהדות בראותו שאין זה אלא כשעשוע בעלמא... והיה היום - בפרוס ימי החנוכה, הוריד הנער את המנורה כדרכו, ולדאבון לב היא נשמטה מידו, נפלה על הארץ ונשברה לשברי שברים, יזעק וזעקה גדולה ומרה. הרגיע האב את סערת רוחו, ואמר לו הבה ננסה יחדיו לבנותה מחדש, להדביק שוב את כל חלקיה עד שתעמוד על תילה כבראשונה.

והנה, בתום כדי עבודתו נפלה פיסת נייר מאחד הקנים שהיה חלול בקרבו, משראה האב מה כתוב בנייר נפל ארצה מתעלף... מיד השיבו את רוחו, אז פרץ האב בכבי גדול ומר, וכך אמר, באותה איגרת מגולל האומן' שעשה את המנורה את תלאותיו, שהוא עובד י"ד שעות ביום תחת ידי הנוגשים, ולעת ערב הוא גוזל הוא משעות השינה המועטות ועובד בלילות במסירות נפש ממש לבנות מנורה אשר עליה ייאמר 'זה א-לי ואנוהו' - ובעוד כמה חדשים כשיגיעו ימי החנוכה יחייב להדליק בה.

עוד כתב בה האיש, שאינו יודע אם יזכה לחיות עד חנוכה ולהעלות בה את הנרות, כי מי יודע מה ילד יום, ואף אינו בטוח שיחיה למחרת, על כן מבקש מכל מי שתגיע המנורה לידי, שיעלה בה נרות בימי החנוכה, וע"י קיום מצוות הדלקת נר חנוכה תהיה גם עלייה לנשמתו, וחתם את שמו, ונתברר שהיה זה אביו בכבודו ובעצמו, סבו של אותו נער. אך למותר לומר, שאותה 'פיתקא מן שמאי' אצעה את הבן, ובזכות זה שינה כל אורחות חייו, חזר בתשובה שלימה הוא ובני ביתו, וכל דורותיו הבאים אחריו נאמנים לה' ולתורתו לשם ולתפארת. והנה מלבד ההשגחה הפרטית הנוראה שנתגלתה, כיצד מסבב כל הסיבות הכניס חשק בלתי מובן כלל בלב הילד להעקש בכל עוז דווקא על מנורה זו, והכל בכדי להשיב לב בנים על אבותם, להשיב משפחה שלימה לכור מחצבתה.

אך יש ללמוד מכאן עד היכן מגעת כוחה של מסירות נפש והשתוקקות למצווה, שהרי יהודי זה שהכין את המנורה היה יכול לפטור את עצמו בטענת 'אונס', ומה לו לדאוג למנורה יותר מאחרים, וכמו שהם יעשו כך גם הוא יעשה... ובפרט שלא היה בטוח כלל שיזכה להדליק בה, אך מכל מקום השתוקק בכל ליבו לעשות מה שבידו לזכות לקיים מצווה זו, ולהרב ב' זה א-לי ואנוהו', ואף הוא עצמו לא יזכה להדליק בה אז די לו במה שאחרים ישתמשו בה... ושיילם לו הקב"ה כגמולו הטוב, שזכה וזיכה את כל בנו ובן בנו וכל זרעו אחריו לשוב בתשובה שלימה.

הערוך

סדר השנים: החלומות ומכירת יוסף היו בשנת 2216 לבריאת העולם ויעקב היה אז בן 108, ויצחק היה אז בן 168, וחי אחרי כן 12 שנה, יוסף היה בבית פוטיפר שנה שלימה וזה היה בשנת 2217 לבריאת העולם, ובבית הסוהר היה 12 שנים.

ענין המחלוקת יוסף ואחיו: צמלקס רצה פרשת נשא [י"ג, י"ח] כתב בזה"ל "אע"פ שאירע לשבטים שבא לידיהם מכירת יוסף, צדיקים גמורים היו ולא בא לידם חטא מעולם אלא הוא", ובמדרש תנחומא פרשת כי תשא [ב] כתב בזה"ל "בא וראה חיבתם של ישראל שעבירות שלהם מביאין לידי מעלות גדולות, את מוצא כששלח יעקב את יוסף אצל אחיו, וישבו לאכל לחם אמר ר' יהודא ישיבה אחת שישבו השבטים בעצה אחת למכור את יוסף כלכלה העולם שבע שנים בשני רעבון, אם עבירות שלהם כלכלו והעמידו את העולם זכיותיהן על אחת כמה וכמה", עוד אמרו חז"ל במדרש בפרשת השבוע שעל חטא מכירת יוסף ניתן שני מצות לכפרה פדיון הבן ומחצית השקל ורק על זה הוצרכו כפרה, מבואר להדיא דעל הקנאה והשנאה שהיה להם כמבואר בתחילת הפרשה אין בזה שום שמץ חטא כלל, ולא הוצרכו כפרה על זה.

ולהלן בפרשת מקץ [מ"ב, כ"א] על הפסוק אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו, כתבו הספורנו והרמב"ן שלא התחרטו על עצם המכירה כי לדעתם המכירה היתה בהיתר גמור ואדרבה היה להם חיוב לעשות כן, וכל החטא שהתוודו אז על שעשו המכירה בקצת אכזריות והיו צריכים לרחם עליו בשעת המכירה, אבל על עצם המכירה לא התחרטו כלל ואין זה החטא שלהם, ועיין בספורנו להלן בפרשה על הפסוק וישבו לאכל לחם "שלא היה כל זה בעיניהם תקלה או מכשול שימנעם מלקבוע סעודתם כמו שהיה ראוי לצדיקים כמותם כשאירעו תקלה על ידם.

ויש שני מהלכים איך להסביר כל הענין, צלשה"ק מסביר שיש כאן מחלוקת במלכות בית דוד, שיוסף ידע שצריך להיות משיח בן יוסף קודם התגלות משיח בן דוד [משיח בן יוסף הוא ענין של תיקון המידות, ומשיח בן דוד הוא ענין של מלכות שמים, וצריך להיות תיקון המידות קודם קבלת עול מלכות שמים] לכן חלם ענין המלוכה של משיח בן יוסף, אבל השבטים ידעו שעדיין לא הגיע הזמן של התגלות משיח בן יוסף והעיקר מלך הוא יהודא, ממילא היה לו דין מורד במלכות, והאריך עוד בזה.

ונפרשת לרכים מסביר שהיה כאן מחלוקת בהלכה בכמה ענינים, ולדעתם היה יוסף היחיד שחייב לשמוע לדעת הרבים ואם לאו יש לו דין זקן ממרא, ונחלקו על ג' דברים שיוסף סיפר לאביו עליהם, א' שאכלו אבר מן החי, ב' שזלזלו בבני השפחות, ג' שזנו עם בנות הארץ, והשאלה כאן אי השבטים דינם כבני נח או כישראל, דהשבטים סברו שדינם כישראל, וקיי"ל מפרנסת [דהיינו בהמה לאחר שחיטה אבל עדיין מפרנסת] מותר לישראל כיון שהשחיטה מתיר להם, אבל לבני נח אסור, כיון ששחיטה אינו מתיר להם רק מיתה ממש, והם אכלו מפרנסת כי לדעתם דינם כישראל ומותר להם, אבל יוסף סבר שדינם כעכו"ם ואסורים במפרנסת, ולדעת השבטים היה יעקב אסור בהשפחות וממילא זלזלו בבני השפחות, אבל לדעת יוסף דדינו כעכו"ם היה מותר בשפחות, ולדעת השבטים כיון שדינם כישראל אשר יש להם דין קידושין היה מותר להם לבא על אשת עכו"ם [כמובן מדאורייתא אבל לא מדרבנן] שאצלם אין דין קידושין, אבל לדעת יוסף כיון שדעתו שהם כעכו"ם וקיי"ל דעכו"ם אסור לבוא על אשת רעהו שאצלם ליכא קידושין רק הביאה בעלמא, וממילא אסורים באשת עכו"ם.

ועכ"ז מבואר צד"ק הקדוש עה"פ וישלחו מעמק חברון מעצה עמוקה שהקב"ה אמר לאברהם אבינו ידע תידע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ארבע מאות שנה, שכל הענין של מכירת יוסף והשתלשלות הדברים שירד למצרים הוכרח להיות, וכנראה שאף הפגם קטן שלהם היה ג"כ בלי בחירה מצידם.

איתא צמלקס רבה אמר יוסף אבא נתנסה זקני נתנסה ואני איני נתנסה, א"ל הקב"ה חייך שאני מנסה אותך יותר מהם, נמצא שנסיון של יוסף היה יותר מעקדת יצחק, [כי זה היתה נסיון תמידי בכל יום], ומשום כך זכו בני ישראל לקריעת ים סוף כמבואר במדרש פרשת בשלח הים ראה וינסו מה ראה ארונו של יוסף דכתיב ביה וינס ויצא החוצה.

חז"ל אמרו [במדרש] כי אשת פוטיפר ראתה באצטרולוגין שלה שעתידיה להעמיד דורות מיוסף הצדיק אלא טעתה בדור א' שיוסף נשא בת פוטיפר, והיתה מוכנת להתגייר כראוי, כמש"כ ותתפשוהו בבגדו, כתב החיד"א שהיתה מוכנת לשנות הלבוש שלה וללכת בצניעות כמו בת יהודי שבזה ניכר החילוק בין בת יהודי לנכרית בבגדי הצניעות, ואעפ"כ לא רצה יוסף אפילו להסתכל עליה כיון שהיתה אשת איש, כיון שראתה שאינה יכולה להשפיע עליו כלל התחילה לפחדו בהתראות ואמרה לו אני חובשך בבית האסורים, השיב לה יוסף ה' מתיר אסורים, אמרה אני מסמא עיניך, השיב לה יוסף ה' פוקח עורים, אמרה אני כופך קומתך, השיב לה יוסף ה' זוקף כפופים, התחילה להתרותו שתגורם לה יסורים

ויעבד יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען:

יש ליישב כפל הלשון "בארץ מגורי אביו" ועוד פעם "בארץ כנען", הלא הכל יודעים שיצחק היה גר בארץ כנען, ועוד קשה הלא בפרשה הקודם כבר כתב שיעקב בא אל יצחק אביו ולמה כפל כאן עוד פעם, ויש ליישב שהתורה מרמז כאן מה שמבואר בחז"ל שיעקב היה מתירא מעשו בשביל שני מצות ומעלות שהיה לו יתירה מיעקב, והן כיבוד אב וישוב ארץ ישראל, ובהיות יעקב בבית לבן לא היה יכול לכבד אביו וגם לא היה גר בארץ ישראל, אבל עכשיו וישב יעקב שביקש לישב בשלוה ולא היה מתירא מעשו, ולמה, שכבר מקיים שני המצות דהיינו בארץ מגורי אביו פ"י שהיה יכול לכבד אביו כראוי וגם בארץ כנען דהיינו ישוב ארץ ישראל.

בכל הפרשה מתחילים הפסוקים באות ו' חוץ משמנה פסוקים, כידוע צ"ס המכ"ל שמספר שמנה מרמז על למעלה מדרך הטבע, ולכן אעפ"י שכל הענין של מכירת יוסף נראה כהשתלשלות הדברים ומאורעות בדרך סיפור הדברים, האמת אינו כן שהכל היה למעלה מדרך הטבע, שאי אפשר להבין הקנאה והשנאה של השבטי קה שהיו יותר גבוהים משרפי מעלה, ועוד ענינים גבוהים ונשגבים, כי הכל היה בעצה עמוקה כמבואר ברש"י עה"פ עמק חברון, ולכן לא מובא אות ו' בשמנה פסוקים, להראות ענין הנ"ל, ומצינו בפסוק שניטל מהם הבחירה דכ"י ולא יכלו דברו לשלום, דהול"ל ולא דיברו לשלום, אלא שלא יכלו לא היה להם היכולת שניטל מהם.

ויעבד יעקב:

כ"י רש"י אחר שכתב לך ישובי עשו ותולדותיו בדרך קצרה שלא היו חשובים האין נתישבו וסדר מלחמותיהם וכו' פירש לך ישובי יעקב ותולדותיו בדרך ארוכה וכו', משל למרגלית שנפלה בין החול אדם ממשמש בחול וכוכרו בכרה עד שמוצא את המרגלית ומשמצאה הוא משליך את הצורות מידו ונוטל המרגלית עכ"ד, ויש להבין למה הוצרך רש"י להביא את המשלך ומה הוסיף בו, ונראה דרש"י רצה ליישב דאם אין בני עשו חשובים למה הביא כל השמות של האלופים והמלכים כמבואר בסוף פרשת וישלח, לזה בא הת"י שבין בני עשו נמצאו הרבה נשמות שסו"ס נתגיירו כמו ר' מאיר ור' עקיבא ושמע"י ואבטליון ועוד, [וכידוע שדוקא מבני עשו נתגיירו בבחי' וידו אוחות בעקב עשו, וכמעט ולא מצינו גרים מבני ישמעאל], לזה פ"י רש"י דהאריך בכל השמות כי יש ביניהם נשמות גבוהות, כמו שאדם ממשמש בחול למצא טמון ביניהם מרגלית.

ויעבד אלה את יוסף מפל פניו פי בן זקנים הוא לו:

וכתב רש"י שכל מה שלמד בשיבת שם ועבר מסר לו, וקשה הלא החיוב של לימוד התורה שייך לכל בניו ולמה למד דוקא עם יוסף, ועוד קשה למה למד עם יוסף דוקא מה שלמד

בשם ועבר [בהיותו שם י"ד שנה קודם שהלך לבית לכן], הלא קודם שם ועבר למד הרבה שנים בבית אביו יצחק כמש"כ ויעקב איש תם יושב אוהלים, ועוד קשה למה כתב וישראל אהב את יוסף ולא יעקב אהב כמש"כ בתחילת הפרשה וישב יעקב, וי"ל דבאמת למד עם כל בניו תורתו שלמד אצל אביו וזה דבר הפשוט שהיה מקיים ושננתם לבניך כראוי, אמנם לבן של יעקב הרגיש שיוסף שיהיה במצב דומה לשלו שיוצטרך לילך לגלות, וכמבואר ברש"י שכתב שיעקב אהב יוסף משום שהיה דומה לו שכל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף, משמע שיעקב הרגיש שיוסף יצטרך לעבור כל הצרות שיעקב עבר, לכן למד עמו דוקא מה שלמד אותו י"ד שנה שהיה בשיבת שם ועבר ששם הכין עצמו להיות בבית לכן, ורצה שגם יוסף ידע איך לנהוג בהיותו במצב דומה בגלות ושימשיך את רוח ישראל סבא, וזה היה לימוד מיוחד ליוסף, ולכן כתיב וישראל אהב את יוסף דהיינו שנתן לו אהבה מיוחדת ודוקא בשם ישראל כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל, ולכן כתב התרגום על בן זקונים כי "בר חכים", לשון חכמה ואיזהו חכם הרואה את הנולד, שראה שיהיה מצב של גלות לכן הוצרך ללמוד אתו.

פִּי בֶן זְקֵנִים הוּא לוֹ:

כתב בעל הטורים זקנים ר"ת זרעים קדשים נשים ישועות [נזיקין] מועד, שלמד עם יוסף תורה שבע"פ, והקשה האמרי אמת למה לא כתב טהרות ג"כ, אלא ללמדך שעל טהרות צריך האדם לעמוד ולייגע בעצמו ולא יועיל לזה זכות אבות, ורק הבא לטהר בעצמו מסייעין אותו.

וְהָיָה אֲנִיחָנוּ מֵאֲלֹמִים אֲלֹמִים בְּתוֹךְ הַשְּׂדֵה וְהָיָה קָמָה אֲלֵמְתֵי וְגַם נִצְבָה:

יש לדייק מהו בתוך השדה דוקא דהול"ל מאלמים אלומים בשדה, אלא לפעמים אפשר להקים אלומה לצד הגדר שיסמוך על הגדר ואז אפילו יבוא רוח אינו נופל כי הגדר הוא המסייע להאלומה שתעמוד, אבל באמצע השדה אז קשה מאוד שתעמוד אלומה ולא תיפול, והנה יוסף הצדיק נתקיים בו הפסוק כי אבי ואמי עזבוני, כי לא היה לו אמו רחל וגם נלקח מבית אביו בעודו צעיר, והיה צריך לעמוד כל השנים בעצמו בלי סיוע מאב ואם, וזהו חידוש שאלומה יעמוד "בתוך" השדה דוקא בלי שום סיוע של גדר, ואעפ"כ לא תיפול, כמו כן יוסף אף שעמד בעצמו בלא סיוע מכל מקום לא נפל ותמיד חיזק את עצמו לעבודת השי"ת.

בחלום הראשון כתיב ויוסיפו עוד שנה אותו, ובחלום השני כתיב ויקנאו בו אחיו, וכתב צספר צית הלוי לבאר למה בחלום הראשון כ' שנה ובחלום השני כ' קנאה, כי חלום הראשון היה על עניני גשמיים [מאלמים אלומים] שאחי יוסף יהיו צריכים לו עבור פרנסה, לכן בחלום הראשון כתיב שאלומות השבטים ישתחוו לאלומת יוסף ולא הוזכר שהשבטים ישתחוו בעצמן ליוסף, שבגשמיות אין העושה מעלה במהות האיש, אבל בחלום השני היה הענין נוגע לדברים רוחניים [צבא השמים] ושם כתיב משתחווים "ל", שעניני רוחניים הם במהותו של האדם, לכן השתחוו לו, ממילא בחלום הראשון לא כתיב לשון קנאה כי השבטים לא היה להם קנאה על ענינים גשמיים אלא שנהא על שחולם ענינים אלו כל הזמן, אבל בחלום השני שהיה בענינים רוחניים על זה היה קנאת סופרים לכן כתיב ויקנאו.

ענין החלום של מאלמים אלומים וקמה אלומתי, י"ל ע"פ המבואר בחז"ל שהענין מה שמצינו שיוסף הוא שטנו של עשו כמבואר ברש"י ריש הסדרה, כי עשו בא תמיד בטענה שיעקב רימה אותו, וממילא מותר לו לשנוא את יעקב, אבל יוסף היה ג"כ יכול לטעון שהשבטים עשו לו עולה יותר ממה שיעקב

עשה לעשו, ואעפ"כ היה מוחל להם, א"כ זכות זו שהיה בולם פיו בשעת המחלוקת היה יכול לעמוד נגד טענת עשו, וכן מבואר בחז"ל תולה ארץ על בלימה זה הכולם פיו בשעת המחלוקת, וזה מה שמרמז בהחלום קמה "אלומתי" מלשון אילם, וגם נצבה הענין שהיה בולם פיו בשעת המחלוקת זה היה הקיום והתיצבות כוחו של יוסף הצדיק.

וַיִּקְנָאוּ בּוֹ אֶחָיו וְאָבִיו שָׁמַר אֶת הַדְּבָר:

צספר פנינים יקרים כתב לבאר הענין עפ"ד המדרש שזכה יוסף להיות מלך משום שכבש את יצרו באשת פוטיפר, [עי' בידיעות כלליות מה שהבאנו שם להסביר הנסיון של יוסף], וכתב צספר שיוסף בשעה שבא לביתו לעשות האיסור עם אשת פוטיפר נראה לו דמות דיוקנו של אביו ופירש, וזהו הכונה ויקנאו בו אחיו שחלם להיות מלך, וא"ת שמגיע לו להיות מלך משום שכבש את יצרו, לזה התשובה ואביו שמר את הדבר, שבזכות שראה את אביו נשמר מן העבירה, וממילא לא זכה למלוכה בזכות עצמו אלא בזכות אביו, ולכן לדעת השבטים לא הגיע לו המלוכה אם אין זה בזכות עצמו, אבל האמת שגם זה היה מדרגה גדולה שזכה לפרוש מן עבירה בשביל שראה צורת אביו.

צמדק רבה מצואר שראובן אמר "אני מי"א הכוכבים שבחלום יוסף לכן אני צריך להציל את יוסף מן האחים", וראיתי לבאר הענין דהשם ראובן היה מחמת שני טעמים א' שלא אמרה ראו מה בין בני לכן חמי, שעשו שנה את יעקב בשביל הברכות וראובן לא שנה את יוסף כשלקחו ממנו הבכורה, ב' כמבואר בתורה שלא אמרה כי ראה ה' כי שנואה אנכי, וזה פשוט שאף שלא אמרה כי שנואה היא אבל הרוח הקודש לא הסכים לזה הטעם, כי בודאי לא היה גר עם שנואה כמבואר בגמ' ובשו"ע או"ח סימן ר"מ שאסור לגור עם אשה שנואה, ויש עונש לכן הנולד מן השנואה שאינו כהגון, וע"כ העיקר משום ראו מה בין בני לכן חמי, וראובן הבין זה כשראה שהוא א' מי"א הכוכבים דהיינו שהוא באותו מדרגה כשאר אחיו, וממילא זה הוכחה שהוא אינו בן שנואה, דאם היה בן שנואה לא היה כ"כ צדיק, לכן כשבא להציל את יוסף אמר היות והטעם הב' כי שנואה אנכי אינו טעם האמיתי דהא הייתי בין הי"א כוכבים דהיינו כשאר אחי, וע"כ הטעם הראשון משום ראו מה בין בני לכן חמי דהיינו שצריך אני להציל את יוסף, ולכן עשה כל מאמץ כדי להצילו.

וַיִּלְכוּ אֶחָיו לְרַעוּת אֶת צֵאֵר אֲבִיהֶם בְּשָׂמָם:

פרש"י נקוד על את שלא הלכו אלא לרעות את עצמן, וקשה למה נדון את השבטים שחשבו על עצמן, ומנין ידעו לדרוש כן, ופי' החת"ס שהם הלכו עם החשבונות שלהן למכור או להרוג את יוסף, ולמעשה היה זה הכל בהשגחה נפלאה מן השמים כדי שיוסף יכלכל את אביו ואת אחיו במצרים, ולכן כ' רש"י שבאמת הלכו "לרעות את עצמן" שבשמים רצו שזה יהיה התכלית אף שהם לא ידעו מזה.

וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיִּצְלְהוּ מֵיָדָם וַיֹּאמֶר לֹא נִפְלוּ נַפְשׁוֹ:

איתא צפנים יפות שרק ראובן שמע הבת קול ונראה מה יהיו חלומותיו, דהיינו שיתקיימו החלומות כמבואר בפרש"י, ושאר השבטים לא שמעו, לכן הבין ראובן שעליו מוטל להציל, כמבואר בתענית כ"א שר' יוחנן ואילפא הפסיקו ללמוד והלכו בדרך ור' יוחנן שמע קול שהוכיח להם למה הפסיקו בלימוד, אמר ר"י כיון שהוא שמע ואילפא לא שמע ה"ז סימן שרק הוא צריך לחזור, וזה הפי' וישמע ראובן כיון שרק הוא שמע ויצילוהו לכן יצא להציל.

הַיְלֵלִי אֲנִי וְאֲנִי אֲנִי אֲנִי בָּא:

איתא צליקוטי תורה מהאריז"ל כשראובן בא אל הבור

לע"נ

לע"נ

הרה"ח ר' דוד אליהו בן הרה"ח ר' יוסף חיים גרינוואלד זצ"ל

הרה"ח ר' בנימין בייטש בן הרה"ח ר' ישראל חזקוני זצ"ל

וראה שיוסף איננו שם הבין שזה התחלת גלות מצרים והתחלת כל הגלויות אמר תפלה לה', אני ר"ת אל נקמות ה', אנה ר"ת אל נקמות הופיע, שהקב"ה יעמוד לימין כלל ישראל ובכל צרתם לו צר.

במכירת יוסף כ' שהשבטים אמרו שיטבלו הכתונת בדם ואמרו "חיה רעה אכלתהו", וקשה איזה נחמה הוא לאביהם שנטרף ע"י חיה רעה, ומי הגרי"ז מצניסוק ז"ל שאם יעקב היה חושד שבניו השבטים הרגו את יוסף, היה מצטער בעיקר על שיש לו בנים שיכולים לעשות עולה כזו יותר מהצער של מיתת יוסף שהיה מקבל עליו באהבה רצון השי"ת, כי הצער של אב שיש לו בן שאינו הולך בדרך הישר צריך להיות הרבה יותר ממקרה אחרת כי גדול המחטיאו יותר מההורגו, לכן חשבו השבטים שיותר טוב לומר חיה רעה אכלתהו, ולא יחשוב שבניו עשו מעשים רעים של רציחה, ועל עצם הדבר יקבל באהבה.

איתא בספ"ק הטעם שהשתלשלות לידת משיח בן דוד אינו כדרך העולם [לוט ובנותיו שנולד מזה מואב זקנו של רות, יהודא ותמר שנולד מזה פרץ זקנו של בועז, בועז ורות, ישי ובת עדאל, דוד ובת שבע], למשל כשבאים להבריח סחורה יקרה דרך הגבול מבלי לשלם מכס, נותנים אותו במקום מלוכלך שתהא נראה כדבר שאינו חשוב וממילא לא ירגישו בו אנשי המכס ולאחר זמן כשמגיע למחוז חפצו לוקחים הסחורה ומנקים אותו והיא חוזרת ליפיה, כמו כן השטן והסט"א לא היו מניחים כשיוולד משיח בן דוד בדרך רגיל, לכן הוצרך לבוא בדרך מקולקל כדי שיהא נראה כדבר שאינו הגון ושלא ירגיש הסט"א, ורמז לדבר לא היתה בזה קדשה שאין כאן ענין פגום ממש, ואדרבה מצולח בחילוקי הרי"ס ותשב בפתח עינים שתמור ראתה ברוח קדשה ובעינים פתוחות שתצא ממנה מלכות בית דוד.

יוסף הורד מצרימה:

פרש"י כדי לסמוך מעשה פוטיפר למעשה תמר לומר מה זו לשם שמים נתכוונה אף זו לשם שמים נתכוונה שראתה באצטרולוגין שלה שעתידה להעמיד בנים ממנה, לכאורה יפלא למה מהפכין בזכותה של אותה המרשעת שרצתה לשפוך דמו של אותו צדיק ועל ידה ישב בחושך י"ב שנים, וכי בספר שלחית מנחם שרש"י רוצה להראות לנו ההבדל והמרחק הרב בין שם שמים של אצטרולוגין לשם שמים אמיתי באמונה פשוטה בלי שום חקירות, אשת פוטיפר אכן ראתה וחשבה לש"ש ובשביל זה היתה מוכנת להרוג ולרצוח, למסור לבור שחת והכל לש"ש, לעומת זה במעשה תמר בעת שראתה שצריכה להלבין פני יהודא, ויתרה על לידת כל מלכות בית דוד ועל חיותה והיתה מוכנת להשרף ולוותר על כל החשבונות, אבל לא לעבור אפילו על איסור א', וי"ל שזה הביאור ויבא הביתה לעשות מלאכתו ופרש"י לעשות צרכיו, ולכאורה יפלא על יוסף הצדיק האם זה נקרא צרכיו ח"ו, אלא בתחילה חשב שיש כאן חשבון של לש"ש כמו שאמרה היא שעתידה שתילד ממנו, מיד נראית לו דמות דיוקנו של אביו יעקב "איש תם" תמים תהיה באמונה פשוטה, ואל תחפור אחר העתידות, אתה צריך לעשות מה שמותר עכשיו, ולהתרחק מן העבירה.

ויהי מאז הפקיד אתו פבייתו ועל כל אשר יש לו וגוי ויעזב כל אשר לו פיד יוסף וגוי ויהי אזור ההיברים האלה ותשא אשת אדניו את עיניה:

כתב בספר כנס הגני [להרב פערבער ז"ל] דלכאורה יש לדייק מדוע כתיב ויהי אחר הדברים האלה איזה שייכות יש למה שעשתה אשת פוטיפר למה שיוסף היה ממונה על בית פוטיפר, ותי' דיש כאן מוסר השכל, כי האשת חיל תפקידה הוא להיות בבית ותעש בחפץ כפיה ולהיות עוסק בצרכי הבית וצרכי

הילדים וכו', אבל בשעה שיש לה אחר לנהל כל צרכי הבית ואין לה מה לעשות אזי הבטלה יכול להביא לידי תוצאות חמורות ר"ל, וזהו מרומז כאן בפסוק, כיון שיוסף היה ממונה על בית פוטיפר והפקיד אותו על ביתו וכל אשר לו, וכל צרכי הבית נעשה על ידו ולא היה לאשת פוטיפר מה לעשות, ממילא ותשא אשת אדניו את עיניה, וזה מוסר השכל גדול וד"ל.

ויעזב בידו בידה ויגס ויגא הזוזה:

קשה למה השאיר בגדו אצלה והלא בודאי היה הכח להתגבר ולברוח ממנה מבלי שתיקח בגדו, ומי הגר"ח שמו"ל ע"כ ז"ל שבודאי היה יוסף יכול לנצח אותה במאבקו, אבל לשם כך יאלץ להשאיר עמה עוד מספר רגעים, ויוסף לא רצה להמתין אפילו רגע א' יוצר מהצורך ומההכרח שבנסיון לכן רץ מהר בלי לקיחת בגדיו, ומכאן למדים עד כמה האדם להתרחק מהנסיון, והנמצא בלית ברירה במקום שאפשר להיכשל בהסתכלות או בהירהורים רעים, כגון ברחוב או באיזה מסיבה וכדומה ונשאר שם אפילו כרגע יותר מן הצורך, וממילא מביא עצמו לידי נסיון, ה"ז רשע כמבואר בב"ב דף נ"ז: דבדאיכא דרכא אחריתי וכו'.

חנוכה זמן מסוגל לבני חיי ומזוני, לכני מבואר בגמ'

מסכת שבת ובשו"ע סימן תרע"א דהזהיר בנר חנוכה הוין לו בנים ת"ח, לחיי כתב בספר אמרי נועם, "כי א-ל מלך רופא נאמן" בגימטריא "להדליק נר חנוכה", ומזוני ע"י בליקוטי מהרי"ח שקריאת הנשיאים בו הוזכר מתנת הנשיאים של זהב למשכן מעורר השפעה קדושה של זהב לבני ישראל. איתא בספ"ק להסתכל בנרות היטיב לבד מענין של פרסומי ניסא, מסוגל כנגד עין הרע.

"ויהי אור" איתא בגמ' שאם מונים כ"ה תיבות מתחילת בראשית המילה הכ"ה הוא אור רמז לאורות של חנוכה, ובספר רוקח כ' שהל"ו נרות שמדליקים הם כנגד הל"ו שעות שאור הגנוז האיר קודם שגנוז הקב"ה, ולעתידי לבוא תאיר אור הגנוז לגמרי, ונר חנוכה מכין אותנו לאור הגנוז לעתיד, ואף שאנו מדליקים רק לחצי שעה א"כ הוי רק חצי ל"ו מ"מ הוא בחינה של "ערכת" נר למשיחי, שאנו עושים חלק שלנו והקב"ה משלים.

החפץ חיים היה אומר, בחורף אין לנו מועדים פרט לחנוכה ופורים, בחנוכה בקשו אויבינו להחריב את תורתנו הקדושה ואת נשמת כלל ישראל, ובפורים להחריב את הגוף של כלל ישראל להשמיד ולהרוג ולאבד, סופו של דבר היה שיצאנו שלמים בשניהם, החורף עם הגשמים והשלגות והרוחות וסעורותי מסמל את הגלות המרה, לאחר מכן בא חודש האביב חג חירותינו בב"א.

בספר בני בנימין הביא בגמ' ששכר שאמר כי מראש חודש אלול עד חנוכה מאיר בשמים כעין צורת יד הפשוטה לקבל אותם בעלי תשובה אשר מאיזו סיבה שהוא לא חזרו בתשובה תומ"י, ואין היד הזאת עוברת עד לאחר זאת חנוכה, וזה מה שאמר ישעיה הנביא [כ"ז,ט], בזאת יכופר עון יעקב, היינו בזאת חנוכה הוא גמר כפרת יעקב.

ומקור הדברים הוצא בשבולי הלקט בגמ' כי משה נתבשר סלחתי כדבריך ביום הקדוש וציוה לו הקב"ה שיבנה המשכן, ובחנוכה נגמר המשכן נמצא שחנוכה הוא גמר הכפרה.

המולד: סוף ליל ג', שעה 4, 51 מינוטין, 2 חלקים

סעודת ראש חודש וחנוכה תתקיים אי"ה ביום שלישי בערב בבית מדרשנו בשעה 9:30

לנ"ו

הרה"ח ר' פינחס בן הרה"ח ר' בנימין ביינוט וזנביו וצ"ל

אשר הלך לעולמו לאחר שהזכר בייסורים קשים וקבלם באהבה בשב"ק קפר' שמיני לסדר 'בקרובי אקדש' - בו ניסן תשע"ז

